

CAPITOLUL 1

Iisus Hristos, străin ateilor, agnosticilor, nihiliştilor, scientiştilor, vitaliştilor, scepticilor și indiferenților

Iisus Hristos, străin ateilor

Fără îndoială, titlurile primelor capitole pot părea tautologice și inutile, întrucât toată lumea știe că Iisus Hristos este străin necreștinilor. Totuși, aceste formulări au rost și se justifică, fiindcă ne-creștinii sunt străini de Hristos nu numai pentru că nu cred în El, ci mai ales pentru că sunt străini de ființă, de adevăr, de oameni și de ei înșiși. De asemenea, trebuie să subliniem dintru început că foarte mulți dintre aceștia nu sunt simpli ignoranți, ci sunt rău-voitori, trădători și vinovați. În primele trei capitole ale acestui volum vom înfățișa înstrăinarea de Hristos ca boală a *rațiunii*, iar în ultimele patru capitole ca boală a *credinței*.

Socotim că Iisus Hristos este străin în primul rând ateilor, pentru că aceștia, respingând însăși ideea de Dumnezeu, nu-i recunosc lui Hristos nici o calitate divină, de niciun fel. Ateismul are istoria lui⁴,

⁴ Pentru aceasta, vezi îndeosebi Fritz Mauthner, *Der Atheismus und seine Geschichte im Abendlande*, 4 Bände, Frankfurt, 1989,

dar aceasta nu ne preocupă aici. Aici ne interesează raportul ateilor cu Iisus Hristos.

Raportarea lor pare simplă: sunt străini de Iisus Hristos pentru că nu cred în Dumnezeu, pentru că sunt „oameni fără Dumnezeu”. Trebuie să observăm însă că înstrăinarea lor e mult mai amplă, mai profundă și mai vinovată. Ei sunt străini și vinovați din multe alte motive. În primul rând, **sunt străini pentru că refuză existența Rațiunii absolute**, adică adevărul că nimic nu poate exista, nu poate fi conceput și afirmat decât printr-o Rațiune suficientă, absolută și atotcuprinzătoare, garantă a ființei și cunoașterii. Ateii afirmă și ei, desigur, o rațiune a tuturor lucrurilor și chiar o rațiune a întregii ființe, dar una limitată și relativă, așa cum se arată însăși ființa. Trebuie să observăm însă că o asemenea rațiune nu e rațională, pentru că e asemenea sănătății cuprinse de boală, a sensului de nonsens, a vieții de moarte și a ființei de neființă. Dacă nu există o Rațiune absolută, atot-suficientă și mai ales Personală, adică liberă, orice rațiune limitată, relativă și deficientă e pusă sub semnul întrebării, al nonsensului și al neființei. Ce sens, de exemplu, pot să aibă rațiunea și ființa umană care apar la un moment dat, funcționează un timp (ca și inexistent, față de veșnicie) și intră apoi în neființă? Ființa cuprinsă între neființă și neființă nu poate fi numită decât neființă, iar rațiunea cuprinsă între

Georges Minois, *Geschichte des Atheismus*, Weimar, 2000; Michel Onfray, *Traite d'athéologie*, Paris, 2005; Sam Harris, *The End of Faith*, London, 2005; Chr. Hitchens, *God is not Great*, New-York, 2007; Fernando Savater, *Viața eternă*, Polirom, Iași, 2008; David Bentley Hart, *Ateismul, o amăgire*, Doxologia, Iași, 2017.

nefiinţă şi nefiinţă nu poate fi decât absurdă! Orice raţiune e autentică şi garantată numai dacă se bazează pe o Raţiune Personală absolută: „Fiindcă deci nu e o neorânduială ci o rânduială în toate ... e necesar să cugetăm şi să primim ideea unui stăpân care le adună şi le ţine strânse pe toate şi înfăptuieşte o armonie între ele”⁵. A nega sau a nu înţelege temeiul absolut al raţiunilor lumii înseamnă de fapt negare şi păcat împotriva propriei raţiuni: „nefolosind mintea au putut tăgădui necredincioşii pe Dumnezeu. De aceea, şi-au tăgăduit înainte de toate mintea”⁶. Ateii sunt vinovaţi nu numai pentru că nu arată respect lui Dumnezeu, Raţiunea Supremă, ci şi pentru că îşi reneagă şi falsifică propria raţiune şi fiinţă.

A afirma raţiunea înseamnă a afirma o bază, un temei sau o măsură absolută a existenţei, așa cum spune Platon: „Pentru noi, însă, Dumnezeu să ne fie măsura tuturor lucrurilor”⁷. Dar acestea indică, mai mult, un sens explicit, precis, împlinit şi definitiv al existenţei, ceea ce ateului îi este imposibil. Însă fără un sens absolut, adică deplin şi garantat, toate rosturile şi însuşi așa-zisul „sens” al existenţei se arată relative şi convenţionale, sunt lipsite de destin şi cad în nonsens.

Dar chiar afirmând o raţiune şi un sens al existenţei, **ateul** rămâne străin de Dumnezeu şi de Iisus Hristos, întrucât **nu recunoaşte dimensiunea**

⁵ Sfântul Atanasie cel Mare, *Cuvânt împotriva elinilor*, XXXVIII, în col. „P.S.B.”, nr. 15, Editura Institutului biblic al B.O.R. (EIBMBOR), Bucureşti, 1987, p. 72.

⁶ *Ibidem*, cap. XXX, p. 63-64.

⁷ Platon, *Legile*, IV, 716 C, Editura IRI, Bucureşti, 1999, p. 135.

spirituală a existenței prin Spiritul Suprem, Dumnezeu. Nu e vorba de manifestările sau dimensiunea „spirituală” a lumii materiale, ci de Dumnezeu ca existență total diferită de ființa lumii, precum și de faptul că persoana există pentru că e cu totul altceva decât simpla natură sau substanță, că e o libertate care trebuie numită „spirit”. Omul nu poate fi afirmat decât ca spirit sau persoană, adică însăși esența omului își strigă spiritualitatea din străfundurile ființei sale. Căci, altfel, *„cum fiind trupul muritor prin fire, omul cugetă la nemurire și adeseori desfide moartea pentru cauza virtuții? Și, fiind trupul vremelnic, cum își închipuie omul cele veșnice, încât disprețuiește cele prezente și le dorește pe acelea?”*⁸. Dacă ar cugeta riguros și consecvent, ateul ar putea observa că existența nu este decât un ansamblu incredibil, adică miraculos, de paradoxuri. Iar prin paradox nu înțelegem aici o „dialectică” sau o „împăcare a contrariilor”, ci realitatea supra-rațională prin care, deși aparent opuse exclusiv, ființele și existențele acționează liber, spontan și nou, într-o unitate și armonie „imposibilă”. Dacă ar vedea și înțelege această libertate supra-logică, ateul ar ajunge la Spirit, la spiritualitatea proprie și la Dumnezeu.

Spiritul impune nemurirea. Ateul poate vorbi și el de o „nemurire”, în sensul de dăinuire a lumii, a substanței și a ideilor. Dar aceasta este o „nemurire” improprie sau falsă, pentru că nemurirea trebuie să privească în primul rând valoarea ființială maximă, adică persoana. Dacă persoana, adică spiritul sau

⁸ Sf. Atanasie cel Mare, *op.cit.*, cap. XXXII, ed.cit., p. 65.

conştiinţa se stinge, atunci nu mai poate fi vorba de nemurire. Or, respingând nemurirea persoanei, ateul rămâne cu totul străin de Dumnezeu, de Iisus Hristos şi de esenţa omului.

Respingând spiritul, **ateul respinge** de fapt **persoana** şi, desigur, Persoana absolută. Omul nu e om dacă nu e persoană, iar persoana nu e persoană dacă nu e libertate sau spirit. Refuzând spiritul, ateul goleşte omul de personitate sau umanitate şi-l coboară în regnul animal. Dacă nu-i acordă omului şansa spiritualităţii, nu mai e posibil să vadă, să perceapă sau să înţeleagă miracolul şi absolutul persoanei istorice numită Iisus din Nazaret. Multe defecte şi greşeli are ateul, dar cea mai gravă şi de neiertat este superficialitatea cu care trece peste unicitatea şi absolutul persoanei pe care a înregistrat-o istoria prin Iisus din Nazaret. Dacă ar fi riguros şi fără prejudecăţi, ateul ar vedea că Iisus este nu numai un om extraordinar, unic, incomparabil şi inexplicabil, ci şi că este singurul om „*mai om decât omul*”, un „*Dumnezeu mai om decât omul*” şi, prin aceasta, singurul om adevărat, inteligibil, acceptabil şi inevitabil. Dacă ar fi căutător cinstit până la capăt, ateul ar recunoaşte în faţa lui însuşi că Iisus Hristos este Persoana peste care nu se poate trece, suverană şi imperativă, sau Persoana absolută. Prin aceasta, ar înţelege apoi că această persoană se constituie în măsură a omului, că fără ea omul n-are măsură, şansă şi destin, şi numai prin ea poate fi afirmat şi susţinut.

Ateul Îl trădează pe Iisus Hristos, Omul-Dumnezeu, pentru că trădează raţiunea şi umanitatea. Deşi se vor cei mai riguroşi gânditori, **mulţi atei sunt**

îmbâcsiți de prejudecăți; raționalism, scientism, elitism, progresism etc.⁹. Dar, mai presus de toate stă, desigur, *prejudicata necredinței*. Pe cât de obtuz și imposibil arată un credincios fanatic, pe atât de încuiat, primitiv și absurd poate fi și un ateu. Cei mai mulți atei bazează dintru început cercetarea pe decretarea inautenticității credinței, pe ideea că „este imposibil” să existe Dumnezeu. Dacă ar fi gânditori riguroși, ar ști că autenticitatea rațiunii impune dintru început eliberarea de orice prejudecată, lăsarea oricărei posibilități și amânarea concluziilor după epuizarea experiențelor. Dar atei „știu” dinainte că „nu există” Dumnezeu, ei știu înainte de a cerceta și experia. Experiența arată indubitabil că atei grosolani și inflexibili sunt (chiar savanți fiind!) foarte ignoranți și fanatici, pe când cei lipsiți de prejudecăți, riguroși și bine informați sunt mult mai relaxați, mai disponibili și mai eficienți în dialogul cu religia și cu credincioșii. Dacă ar fi mai deschiși, mai temeinici și mai riguroși, atei ar înțelege că raționalismul, scientismul, progresismul etc. sunt prejudecăți, că existența sau realitatea nu e un simplu ansamblu de legi „raționale”, fixe și rigide, că există indiscutabil o logică supra-rațională și o realitate misterioasă „dincolo-de-ființă”, mult mai profundă decât superficialitatea pe care ne-o poate arăta fața ființei.

Atei nu sunt numai negatori ai lui Dumnezeu, ci și neînțelegători sau falsificatori ai personalității lui Iisus Hristos. Astfel, **unii atei** marxiști **ajung la**

⁹ Vezi în acest sens lucrarea noastră, *Ființa și Credința*, vol. 3, cap. „Ateismul”, Editura Paideia, București, 2016, pp. 453-525.

amestecări şi confuzii incredibile între marxism şi creştinism. Aceştia ajung la convingerea că „*patosul viitorului, dorul după mântuire şi acea schimbare radicală din creştinism au fost preluate aproape total de marxism, în timpul din urmă*”¹⁰, întrucât religia creştină nu este numai rezultatul voinţei oamenilor, al intenţiei apostolilor sau al viziunilor unor femei, ci răspuns real „*a milioane de oameni la criza timpului lor*”¹¹. Forţând asemănările neesenţiale, aceşti atei ajung astfel la concluzii aiuritoare, cum ar fi aceea că „*programul de «demitologizare» al lui R. Bultmann se dovedeşte, ca şi dialectica lui K. Barth şi christologia cosmică a lui Teilhard, unul din momentele cele mai dinamice ale tradiţiei creştine în secolul XX*”¹², sau că şi „*K. Marx ar trebui înţeles ... ca autentic continuator al mesianismului veterotestamentar şi al dorului primar-creştin după o schimbare radicală*”¹³,

Cel mai mare rău nu e răul, ci pervertirea bine-lui. Nu ateismul declarat şi explicit e cel mai rău ci ateismul implicit, amestecat cu tot felul de idei „gene-roase” şi „credincioase”, care vor să implice credinţa, relativizând-o şi făcând-o să cedeze din autenticitatea şi integritatea ei. Conştient sau inconştient, voluntar sau involuntar, cinstit sau necinstit, unii atei propun o unire a marxismului cu fervoarea credinţei, un fel de „ateism mistic”. Deşi cei doi termeni ai „alianţei”

¹⁰ Milan Machoveč, *Jesus für Atheisten*, Kreuz Verlag, Stuttgart-Berlin, 1972, p. 253.

¹¹ *Ibidem*, p. 288.

¹² *Ibidem*, p. 292.

¹³ *Ibidem*, p. 253.

par să se excludă reciproc, unii cred posibilă colaborearea, prin devierea credinței creștine de la Iisus divin la Hristos uman, întrucât „*epoca noastră ar prefera unui Iisus istoric un Hristos – istorie: o evoluție a lui Dumnezeu ... făcând din fiecare om un Hristos virtual, mai degrabă decât inserarea divină într-o singură ființă umană privilegiată*”¹⁴. Chiar un savant creștin de astăzi crede că „*nu e imposibil să vedem într-o zi o combinație a marxismului cu creștinismul*”¹⁵, în care „*Hristos nu mai e atât de diferit de dialectică ... încât Iisus este numele mitic și simbolic al aspirației spre recapitularea totului în unitate*”¹⁶. Această posibilitate ciudată și incredibilă ar fi „*religia neformulată a necredinței, când necredința este mistică*”¹⁷. Ideea este năucitoare, însă patologia spiritului uman este foarte variată și capabilă de formulări surprinzătoare și incredibile.

Ateii sunt străini de Iisus Hristos pentru că sunt străini nu numai de Dumnezeu ci și de umanitate, de autenticitatea și deplinătatea omului. Chiar dacă nu-l cunosc sau nu-l recunosc pe Iisus Hristos, ei Îl trădează, pentru că trădează umanitatea. Ei **falsifică și înstrăinează omul prin autosuficiența, incompetența și, deseori, ignoranța lor**. Lor li se pare că n-au nevoie decât de câteva cunoștințe religioase sau teologice ca să decreteze „adevăruri definitive” asupra religiei. Cercetătorii trebuie să

¹⁴ Jean Guittou, *Jésus*, Grasset, Paris, 1999, p. 334.

¹⁵ *Ibidem*, p. 332.

¹⁶ *Ibidem*, p. 333.

¹⁷ *Ibidem*, p. 334.

Cuprins

Introducere	5
--------------------------	---

Capitolul 1:

IISUS HRISTOS, STRĂIN ATEILOR, AGNOSTICILOR, NIHILIȘTILOR, SCIENTIȘTILOR, VITALIȘTILOR, SCEPTICILOR ȘI INDIFERENȚILOR	17
Iisus Hristos, străin ateilor	17
Iisus Hristos, străin agnosticilor și nihilistilor	45
Iisus Hristos, străin științivilor sau raționalistilor	52
Iisus Hristos, străin vitalistilor, scepticilor și indiferenților	60

Capitolul 2:

IISUS HRISTOS, STRĂIN PANTEIȘTILOR ȘI DEIȘTILOR	67
Iisus Hristos, străin panteistilor	67
Iisus Hristos, străin deiștilor	105

Capitolul 3:

IISUS HRISTOS, STRĂIN ESOTERICILOR, OCULTIȘTILOR, SINCRETIȘTILOR, ECLECTICILOR ȘI GLOBALIZANȚILOR	111
Iisus Hristos, străin esotericilor și ocultistilor	111
Iisus Hristos, străin sincretistilor, eclecticilor și globalizanților	138

Capitolul 4:

IISUS HRISTOS, STRĂIN PĂGÂNILOR	171
Păgânism și monoteism	171
Zeititate și „amarnică necesitate”	174
Raportul zeilor cu lumea și omul	176
Suferință și mântuire	183
Eroism și sfințenie	191

Capitolul 5:

IISUS HRISTOS, STRĂIN MONOTEIȘTILOR	205
Monoteism și creștinism	205
Iisus Hristos, străin musulmanilor	212
Iisus Hristos, străin iudeilor	231

Capitolul 6:

IISUS HRISTOS, TRĂDAT ȘI STRĂIN DE CREȘTINI	259
Creștinism și creștinătate	259
Creștinii raționaliști sau pietiști	266
Creștinii relativizanți	271
Creștinii eretici sau atei	283
Creștinii imperialiști, exclusiviști sau violenți	291
Creștinii secularizați	298
Creștinii legaliști sau „evlavioși”	306
Creștinii ostentativi și vedetiști	313
Creștinii „eficienți” și „progresiști”	318
Creștinii lacși, cinici și satanici	322
Trădarea clerului	329

Capitolul 7:

IISUS HRISTOS, TRĂDAT ȘI STRĂIN DE TOȚI	343
„Toți ne-am abătut, împreună netrebnici ne-am făcut” (Ps. 13,3)	343
Motivale înstrăinării	353
Taina Străinului – Taina Prietenului	360